

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 43 (4–2014)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2014

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляев І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук, Хачатрян Г. Е., д-р екон. наук.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Гаркуша В. С., канд. юрид. наук, доцент, Демченко С. Ф., д-р юрид. наук, Джуно В. В., д-р юрид. наук, проф., Ковальська В. В., д-р юрид. наук, ст. наук. співр., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доцент, Мартиненко О. А., д-р юрид. наук, проф., Муравйов К. В., канд. юрид. наук, доцент, Недюха М. П., д-р філос. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф., Темченко В. І., канд. юрид. наук, доцент, Христинченко Н. П., канд. юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф., Ярмиш О. Н., д-р юрид. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Бучек А. О., д-р психол. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 9 від 29 жовтня 2014 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 43 (4–2014). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 248 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

Міністерством освіти і науки України збірник “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних наук (за наказом МОН України від 21.11.13 № 1609).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Юлдашев О. Х., Баганець В. О. Контроль за господарською діяльністю з боку прокуратури	68
Перегуда Є. В. Регулювання мовних аспектів політичної кризи	5	Щокін Р. Г. Особливості правового регулювання деяких майнових прав у сфері інтелектуальної власності	75
Блиствін Т. І., Колесник В. Т., Пригунов П. Я., Карпова К. В. Корупція у сфері державного управління як загроза національній безпеці України (політичний аспект)	11	Александров Ю. В. Вірус імунodefіциту людини і питання відповідальності за його розповсюдження	80
Гольцов А. Г. Неоімперський геополітичний проект “Руського світу”	25	Комаров В. А. Про соціальну справедливість у практиці правового регулювання трудових відносин в Україні	87
Самойленко О. П. Політика у людському вимірі: людиноцентристський аспект і гуманітарно-моральні засади	32	Миронова В. О. Деякі питання застосування домашнього арешту як запобіжного заходу за чинним Кримінальним процесуальним кодексом України	93
Білоусов В. М. Держава і громадянське суспільство: проблема взаємин задля стабільного розвитку соціуму	36	Бортник В. А. Генезис законодавства про кримінальну відповідальність за посягання на честь та гідність особи в період українського державотворення	98
Гаращук Є. В. Культура політичного протесту як елемент політичної культури	39	Лісовська Ю. П. Інтелектуалізація як протидія терористичній діяльності в системі інформаційної безпеки	105
Кравченко А. І. Трансформація політичних цінностей в процесі формування державності	46	Поліщук М. Г. Система судів США та можливість використання окремих її положень в діяльності судів України	110
Ляшенко Є. О. Геополітичні фактори міжнародної міграції населення на початку ХХІ сторіччя	50	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	114
Салманов А. Гейдар Алієв як фундатор зовнішньополітичної стратегії Азербайджану	56	Захожай В. Б., Бурсов Р. В. Сучасні підходи щодо визначення технологічного рівня промислових підприємств	114
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	62		
Нікітін Ю. В. Основоположні засади спрямування спеціально-кримінологічної протидії злочинності	62		

Шконда В. В., Кальянов А. В.

Термінологічний аналіз категорії
“глобалізація” 122

Амбросенко О. П.

Семантичний аналіз континууму поглядів
на дефініцію “витрати” 129

Dikarev O. I.

“Silk Road” richthofen’s geoeconomical
paradigm in China Eurasia resources
diplomacy 133

Захожай К. В.

Статистичне забезпечення
управління боргом
Державного бюджету України 140

Карбовська Л. О.

Методичні підходи до оцінки рівня
збалансованості попиту і пропозиції
на ринку праці фахівців з вищою освітою
в зарубіжних країнах 148

Козлова А. І., Климчук М. М.

Ітерація інституційної детермінанти
розвитку підприємств альтернативної
енергетики 152

Кубайчук О. О.

Моделювання економічних
залежностей в MS EXCEL
за емпіричними даними з використанням
покрокових алгоритмів 158

Баєв В. В.

Економічні передумови розвитку
медичного туризму в Україні 163

Марченко С. М.

Обґрунтування моделей
ціноутворення на продукцію
сільськогосподарського машинобудування
залежно від взаємин
між учасниками ринку 168

Близнюк А. С., Толстенко О. В.

Проблеми формування інституту
соціального партнерства та соціально
орієнтованої підприємницької діяльності
в Україні 178

Климчук С. А.

Ідентифікація етапів розвитку
підприємств альтернативної енергетики
в Україні 184

Корецька О. В.

Розвиток теорії конкуренції і сучасне
розуміння конкурентоспроможності
промислових підприємств 189

Таранець В. О.

Методологічні основи державного
регулювання довгострокового соціального
розвитку регіонів 196

Шестак М. Л.

Управління інноваційними проектами
як дієва форма поліпшення інвестиційного
процесу в Україні 204

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 208**Найдьонов І. М.**

Ефективний навчальний діяльності —
ефективне управління 208

Домбровская О.

Арт-терапия в комплексном методе
психософической реабилитации
с участием дельфинов 215

Заверуха О. В.

Проблема автономності у підлітковому віці
в працях вітчизняних та зарубіжних
дослідників 219

Любас Б.

Концептуальні засади людиноцентричної
політики в системі управління персоналом 227

Р. Піарска

Парадигмальні особливості конституювання
інституту сім'ї в сучасних умовах
функціонування соціумів:
психологічний аспект 230

К. Шафранская

Нарушения развития речи и коммуникации
у интеллектуальных инвалидов
и конфликт с законом 233

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 241

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЇ “ГЛОБАЛІЗАЦІЯ”

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 43(4), с. 122–128

Здійснюється концептуальний аналіз сутності категорії “глобалізація” у відповідних просторах соціуму за результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених.

У сучасний період особливо цінним і актуальним є розгляд проблем розвитку глобальної цивілізації. Цей напрям має не лише теоретичне, а й велике прагматичне значення у зв'язку з інтеграцією України в європейський і світовий простір [1–4].

У новій науці — глобалістиці розглядається парадигма цивілізації третього тисячоліття, філософія та логіка самого явища глобалізації, дилема глобального моделювання, переосмислення теорій розвитку суспільства в контексті сучасних концепцій глобалізації.

У глобалістиці для теоретичної постановки та визначення процесів збалансованого соціального та економічного розвитку з пріоритетністю досягнення соціальних цілей дуже важливим є дослідження її понятійно-категоріального апарату і, зокрема, такої категорії, як “глобалізація”.

Віддаючи належне науковій і практичній значущості досліджень у вітчизняній та зарубіжній глобалістиці, відзначимо, що певне коло завдань, пов'язаних з термінологічним аналізом категорії “глобалізація”, потребує свого подальшого вивчення, адаптації і розвитку для потреб практичної і науково-дослідної діяльності.

Слід зазначити, що у вітчизняній та зарубіжній літературі таке багатогранне і складне поняття “глобалізація” трактується розмито і багатозначно, порушуючи тим самим осно-

вну вимогу до побудови і застосування змістовних наукових термінів. Концептуальний аналіз сутності категорії “глобалізація” наведено у табл. 1.

У контексті досягнення головної мети — перетворення світу на єдине ціле розглядає глобалізацію американський соціолог-дослідник Р. Робертсон [5]. Для цього, на його думку, потрібна серія емпірично фіксованих різномірних вимірів, об'єднаних логікою певних перетворень у сучасному світі.

Інший американський вчений Д. Томлінсон розглядає феномен глобалізації крізь призму мобільності, тобто глобалізація як мобільність передбачає можливість отримання інформації про події в усьому світі, що є важливим у контексті інноваційно-інвестиційної діяльності [6].

Професор Каліфорнійського університету (США) М. Кастельс визначив глобалізацію як “нову капіталістичну економіку”, в якій інформація, знання, інформаційні технології є фундаментом щодо зростання продуктивності і конкурентоспроможності [21]. На його думку, така економіка утверджується завдяки сітьовій структурі менеджменту, виробництва та розподілу.

На філософських засадах розглядається зміст категорії “глобалізація” дослідницею Т. Возняк [17], яка виокремлює в її сутності зміну процесів існування в сучасному світі у зв'язку з новим явищем.

Концептуальний аналіз сутності категорії “глобалізація”

№ п/п	Зміст поняття	Автор, рік, посилання	Системоутворюючий чинник
1	2	3	4
1.	Серія емпірично фіксованих вимірів, різно-рідних, але об’єднаних логікою перетворення світу на єдине ціле	Р. Робертсон, 1992 [5]	Перетворення світу на єдине ціле на основі емпірично фіксованих вимірів
2.	Можливість отримання інформації про події в усьому світі, що є важливим аспектом у контексті інноваційно-інвестиційної діяльності	J. Tomlinson, 1999 [6]	Отримання інформації про події в усьому світі
3.	Нова капіталістична економіка, для якої характерні інформація, знання, інформаційні технології, що є основним джерелом зростання, продуктивності і конкурентоспроможності	М. Кастельс, 2000 [21]	Інформація, знання, інформаційні технології як бази для зростання продуктивності і конкурентоспроможності
4.	Якісні зміни процесів існування в сучасному світі у зв’язку з новим явищем	Т. Возняк, 2000 [17]	Зміна процесів існування в сучасному світі у зв’язку з новим явищем
5.	Сукупність світових культурних потоків, що функціонують у відповідних просторах (інформаційний, етнопростір, технопростір, фінансовий та ідеологічний простори)	А. Аппадурі, 2001 [9]	Світові культурні потоки, що функціонують у п’яти просторах
6.	Об’єктивний, неминучий і необхідний процес у розвитку цивілізації XXI ст., що проявляється в глобальній інтеграції економіки, політики, науково-технологічної сфери, природоохоронної діяльності, у взаємодії і взаємозбагаченні різних культур	О. О. Валуйський, 2003 [14]	Процес розвитку цивілізації XXI ст. з характерною інтеграцією економіки, політики, науково-технологічної, природоохоронної сфер діяльності у взаємодії і взаємозбагаченні різних видів культур
7.	Розширення та ускладнення взаємозв’язків та взаємозалежностей економічних систем різних держав, формування світових ринків капіталу, товарів, робочої сили, всесвітнього інформаційного простору, глобального техногенного впливу на довкілля	В. А. Євтушенко, 2003 [15]	Розширення та ускладнення взаємозв’язків і взаємозалежностей економічних систем різних держав, формування світових ринків капіталу, товарів, робочої сили, всесвітнього інформаційного простору, глобального техногенного впливу на довкілля
8.	Сучасний прояв уніфікації суспільного буття, в якому провідним фактором виступає інформація	В. В. Ковальова, 2003 [16]	Уніфікація суспільного життя з провідним фактором – інформацією
9.	Сукупність подій у світі, які зв’язані одна з одною, але опосередкованим, а не вочевидь детерміністичним чином	О. Б. Шевчук, 2004 [7]	Взаємозв’язок соціально-економічних процесів у різних найвідоміших куточках світу

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
10.	Процес усе більшої інтеграції людства, який характеризується кількісним зростанням та значною інтенсифікацією політичних, економічних, соціальних, правових та культурних зв'язків (відносин) держав світу	Г. П. Балаба-нова, 2007 [10]	Зростання та значна інтенсифікація політичних, економічних, соціальних, правових та культурних зв'язків (відносин) держав світу
11.	Процес і результат розвитку продуктивних сил та інтернаціоналізація усіх сфер суспільного життя	С. В. Біла, 2007 [11]	Розвиток продуктивних сил та інтернаціоналізація усіх сфер суспільного життя
12.	Одна з основних тенденцій світового розвитку, виникнення нової системи міжнародних економічних відносин, що характеризується тотальним протистоянням супердержав та ідеологічних антагоністів	І. В. Дунаєв, 2007 [12]	Тенденція світового розвитку та нова система міжнародних економічних відносин з тотальним протистоянням супердержав та ідеологічних антагоністів
13.	Природний, незворотний процес, заснований на прагненні людства до інтеграції, об'єднання, формування мегасуспільства; ідеологія панування світового ринку, ідеологія неолібералізму, що передбачає використання нових методів управління світом, державою, народами	С. Ю. Кулакова, 2007 [13]	Прагнення людства до інтеграції, об'єднання, формування мегасуспільства; ідеологія використання нових методів управління світом, державою, народами
14.	Процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі географічних кордонів певної держави і є причиною усунення відмінностей між національними ринками, їх інтеграція у світовий ринок	Г. О. Партин, О. С. Гирик, 2007 [19]	Інтеграція національних ринків у світовий ринок з обміном товарами, послугами та робочою силою
15.	Форма вираження процесу становлення постіндустріального способу виробництва, за якого постіндустріальна революція, поширення інформаційно-інтелектуальних технологій піднесли індустріалізацію на більш високий рівень, перетворивши її на вищу форму – глобалізацію економіки і суспільства в цілому на вищу форму	А. А. Чухно, 2007 [20]	Піднесення індустріалізації на більш високий рівень, перетворюючи її на глобалізацію економіки і суспільства в цілому на вищу форму
16.	Сукупність таких процесів і явищ, як транскордонні потоки товарів, послуг, капіталу, технологій, інформації та міждержавне переміщення людей; переважання орієнтацій на світовий ринок у торгівлі, інвестуванні та інших трансакціях; територіальна та інституціональна інтеграція	Ю. О. Гаркуша, 2010 [18]	Транскордонні потоки товарів, послуг, капіталу, технологій, інформації та міждержавне переміщення людей, пріоритет орієнтацій на світовий ринок, територіальна та інституціональна інтеграція
17.	Одночасне поєднання як можливості доступу до інформації (через неї до досвіду), накопиченої в усіх частинах земної кулі, безвідносно місця проживання суб'єкта, так і взаємозалежності соціально-економічних процесів у різних регіонах країни	С. М. Тищик, 2012 [8]	Поєднання можливості доступу до інформації (досвіду) безвідносно місця проживання суб'єкта і взаємозалежності соціально-економічних процесів у різних регіонах країни

Британський вчений А. Аппадурі процес глобалізації розглядає як сукупність світових культурних потоків, що функціонують у п'яти основних просторах цивілізації: інформаційному, ідеологічному, фінансовому, етнопросторі та технопросторі [9]. За такого підходу глобалізація викликає відповідні зміни саме у зазначених просторах цивілізації.

Професор Київського національного торговельно-економічного університету О. О. Валуйський розглядає глобалізацію у філософському вимірі.

“Глобалізація — це об'єктивний, неминучий і необхідний процес у розвитку цивілізації ХХІ століття, що проявляється в глобальній інтеграції економіки, політики, науково-технологічної сфери, природоохоронної діяльності, взаємодії і взаємозбагаченні різних культур” [14].

З економічної точки зору сутність глобалізації розглядається В. А. Євтушенко — науково-педагогічним працівником кафедри маркетингу Харківського національного університету ім. В. М. Каразіна. Вона вважає, що глобалізація — це розширення та ускладнення взаємозв'язків і взаємозалежностей економічних систем різних держав, формування світових ринків капіталу, товарів, робочої сили, всесвітнього інформаційного простору, глобального техногенного впливу на довкілля [15]. Виходячи з цього, у визначенні глобалізації не враховуються взаємозв'язки і взаємозалежності в політичному, правовому, соціальному та соціокультурному просторах.

Протилежну думку має правознавець В. В. Ковальова, яка під глобалізацією розуміє сучасний прояв уніфікації суспільного буття, в якому провідним фактором виступає інформація [16]. Проте і таке визначення глобалізації охоплює лише суспільний та інформаційний простори, що звужує рамки для розгляду природи глобалізму як явища та прояву глобалізаційних процесів, що протікають у сучасних цивілізаціях.

У визначенні глобалізації, яке пропонує О. Б. Шевчук, ця категорія розглядається як сукупність подій у світі, які зв'язані один з одним опосередкованим, а не вочевидь детерміністичним чином [7]. Наведене тлумачення

відбиває лише взаємозв'язок соціально-економічних процесів у різних найвідоміших куточках світу. Слід зазначити неповність, розмитість такого визначення, в якому не враховуються саме механізми динамічних соціально-економічних процесів, що відбуваються у глобалізованій економіці та цивілізації.

На думку Г. П. Балабанової, яка розглядає визначення глобалізації в контексті процесного підходу, її зміст полягає в усе більшій інтеграції людства, що характеризується кількісним зростанням та значною інтенсифікацією політичних, економічних, соціальних, правових та культурних зв'язків (стосунків) різних видів світу [10].

Наведене тлумачення глобалізації є більш чітким та повним, але в ньому не використовується підхід, пов'язаний із досягненням цілей на засадах розвитку зазначених видів зв'язків.

Процесного підходу до визначення глобалізації дотримується і С. В. Біла, яка виокремлює в цьому два системоутворюючі чинники: розвиток продуктивних сил та інтерналізацію усіх сфер суспільного життя [11]. Саме ці чинники одночасно розглядаються і як їх результат.

У контексті основних тенденцій світового розвитку, виникнення нової системи міжнародних економічних відносин, для якої характерні тотальне протистояння супердержав та ідеологічних антагоністів, визначається сутність глобалізації, що пропонується І. В. Дунаєвим [12]. Таке тлумачення не є повним і обмежується лише системою глобальної міжнародної економіки, тобто за полем зору залишилися інші провідні простори людської цивілізації.

Більш системним та ємним є визначення глобалізації, що надається С. О. Кулаковою. В якості системоутворюючих чинників автором виокремлюються прагнення людства до інтеграції, об'єднання, формування мега-суспільства; ідеологія використання нових методів управління світом, державою і народом [13]. Таке тлумачення ґрунтується на використанні двох структурних підходів: системного і досягнення цілей. Автор також підкреслює необхідність використання нових

методів глобалізаційного менеджменту щодо управління світом, державою і народами.

Українські дослідники Г. О. Партин та О. С. Гирик розглядають зміст глобалізації у процесах обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі географічних кордонів окремої держави і є причиною усунення відмінностей між національними ринками, їх подальшої інтеграції у світовий ринок [14]. Виходячи з цього, системоутворюючим чинником глобалізації у наведеному тлумаченні є інтеграція національних ринків у світовий ринок з обміном товарами, послугами і робочою силою, тобто головна їх ідея полягає у використанні процесного підходу.

Провідний український вчений А. А. Чухно при тлумаченні сутності категорії “глобалізація” використовує кілька підходів — процесний, трансформаційний, системний, досягнення цілей, тенденцій світового розвитку, які спрямовані на піднесення індустріалізації на більш високий рівень, перетворюючи глобалізацію економіки в суспільстві в цілому на вищу форму [20].

У контексті синтезу таких процесів та явищ, як транскордонні потоки товарів, послуг, капіталу, технологій, інформації, міждержавного переміщення людей, домінування орієнтацій на світовий ринок у торгівлі, інвестуванні та інших трансакціях, територіальної та інституціональної інтеграції, дає семантичне визначення глобалізації Ю. О. Гаркуша [18]. Таке тлумачення глобалізації є більш повним, системним і чітким. У ньому всі процеси та явища мають розглядатися на засадах територіальної та інституціональної інтеграції.

У визначенні глобалізації, що надає докторант Міжрегіональної Академії управління персоналом С. М. Тицик, ця категорія розглядається крізь призму впливу інформаційного глобалізму на інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності [8]. Системоутворюючим чинником сутності глобалізації виступають: поєднання можливості доступу до інформації (досвіду) безвідносно місця проживання суб’єкта і взаємозалежності соціально-економічних процесів

у різних регіонах країни. За такого підходу забезпечується різке зростання можливостей людства в аспекті збирання, обробки, зберігання та передачі інформації; посилення дії інформаційних технологій на всі сфери людської діяльності. На думку автора, на цьому етапі розвитку інформаційний глобалізм призвів до появи групи асиметрій у глобальному інформаційному середовищі інноваційно-інвестиційної діяльності [8].

Розгляд існуючих підходів до визначення сутності поняття “глобалізація” в сучасному цивілізаційному просторі дав підстави виокремити шість структурних підходів: процесний, інформаційний, трансформаційний, системний, досягнення цілей, тенденції світового розвитку. Узагальнені дані щодо семантичного аналізу складових поняття “глобалізація” у визначеннях різних авторів наведені у табл. 2.

Аналізуючи наведені структурні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців, що відображають змістовну й сутнісну сторони глобалізації, можна визначити такі їх кількісні характеристики: процесний підхід (30,55 %), системний (22,25 %), інформаційний (16,66 %), тенденція світового розвитку (13,88 %), досягнення цілей (11,11 %), трансформаційний (5,55 %).

Отже, семантичний аналіз поняття “глобалізація” свідчить, що залежно від предмета дослідження, це поняття може розглядатися з різних аспектів. Встановлено, що найчастіше використовуються два підходи: процесний (30,55 %) і системний (22,25 %), які разом становлять більше половини використовуваних підходів. Третє місце посідає структурний підхід, згідно з яким глобалізація розглядається як тенденція світового розвитку (13,88 %).

Відсутність єдиного прийнятного категорійно-понятійного апарату в сфері глобалістики, його постійний розвиток і доповнення, роз’єднаність поглядів різних учених актуалізують необхідність структурування і визначення взаємозв’язків між основними його складовими.

Розглянуті різні трактування ключових елементів категорії “глобалізація”, а також відповідні термінологічні підходи достатньо

**Семантичний аналіз складових поняття “глобалізація” у визначеннях
вітчизняних та зарубіжних авторів**

№ п/п	Автор, рік	Структурний підхід до сутності поняття					
		Про- цесний	Інфор- мацій- ний	Транс- форма- ційний	Сис- темний	Досяг- нення цілей	Тенденція світового розвитку
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Р. Робертсон, 1992			+			
2	J. Tomlinson, 1999		+				
3	М. Кастельс, 2000		+			+	+
4	Т. Возняк, 2000	+					+
5	А. Аппадурі, 2001		+		+		
6	О. Валуйський, 2003	+			+		
7	В. Євтушенко, 2003		+		+		
8	В. Ковальова, 2003	+	+				
9	О. Шевчук, 2004	+					
10	Г. Балабанова, 2007	+			+		
11	С. Біла, 2007	+				+	
12	І. Дунаєв, 2007				+		+
13	С. Кулакова, 2007	+			+	+	
14	Г. Партин, О. Гирик, 2007	+			+		
15	А. Чухно, 2007	+		+	+	+	+
16	Ю. Гаркуша, 2010	+					+
17	С. Тищик, 2012	+	+				
	Разом:	11	6	2	8	4	5

широкого кола дослідників в Україні та за кордоном свідчать про те, що багато визначень не завжди чітко розкривають термінологічний контекст, а в ряді випадків відбивають суперечливість поглядів і суджень вітчизняних та зарубіжних учених.

З урахуванням проведеної адаптації наведених даних до потреб щодо розгляду та вирішення актуальних проблем розвитку глобалізованої економіки та суспільства України на сучасному етапі, існує необхідність розробки відповідного науково-методичного інструментарію і системи управління на різних рівнях з використанням методів і моделей різних наук, спрямованих на попередження негативного впливу глобалізації на політику, економіку і суспільство в умовах дії глобалізаційних викликів.

Література

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации / Р. Ф. Абдеев. — М.: ВЛАДОС, 1994. — 336 с.
2. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік рилейшнз / В. М. Бебик. — К.: МАУП, 2005. — 440 с.
3. Иноземцев В. Л. На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия / В. Л. Иноземцев. — М.: Экономика, 2003. — 730 с.
4. Камінська О. М. Міжнародна система страхування “асистанс” в умовах глобалізації / О. М. Камінська // Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 22–24 квіт. 2010 р. — Донецьк: Друк-Інфо, 2010. — С. 49–51.

5. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. — London, Newbury Park and New Delhi: Sage, 1992. — 366 p.
6. Tomlinson J. Globalization and Culture // Chicago: The University of Chicago Press. — 1999. — 248 p.
7. Шевчук О. Б. Глобально-інформаційна економіка та синергетичний підхід до її дослідження / О. Б. Шевчук. — К.: Фенікс, 2004. — 112 с.
8. Тищик С. М. Вплив інформаційного глобалізму на інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності / С. М. Тищик // Наук. праці МАУП. — 2012. — Вип. 3(34). — С. 202–208.
9. Appadurai A. Grassroots Globalization and the Research. Imagination / A. Appadurai // Globalization / ed. A. Appadurai. — Durham&London: Duke University Press, 2001. — P. 1–21.
10. Балабанова Г. П. Деякі проблеми демократичного розвитку в умовах глобалізації / Г. П. Балабанова // XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: Матер. IV міжнар. наук.-теоретич. конф., м. Київ, 8–9 черв. 2007. — Кн. 1. — К.: Фенікс, 2007. — С. 16–22.
11. Біла С. В. Фінансова глобалізація та перспективи демократичного реформування національної економіки / С. В. Біла // XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: Матер. IV міжнар. наук.-теоретич. конф., м. Київ, 8–9 черв. 2007. — Кн. 1. — К.: Фенікс, 2007. — С. 311–316.
12. Дунаєв І. В. Загрози і можливості України в сучасній глобальній економіці / І. В. Дунаєв // XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: Матер. IV міжнар. наук.-теоретич. конф., м. Київ, 8–9 черв. 2007. — Кн. 1. — К.: Фенікс, 2007. — С. 320–323.
13. Кулакова С. Ю. Вплив глобалізаційних процесів на інвестиційну політику держави / С. Ю. Кулакова // XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: Матер. IV міжнар. наук.-теоретич. конф., м. Київ, 8–9 черв. 2007. — Кн. 1. — К.: Фенікс, 2007. — С. 328–332.
14. Валуйський О. О. Глобалізація сучасного світу: об'єктивна і суб'єктивна сторони / О. О. Валуйський // Социальные, экономические, политические и психологические последствия глобализации в современном обществе: Матер. Всеукр. науч.-практ. конф., г. Донецьк, 13–14 марта 2003. — Донецьк: ДИУ, 2003. — С. 28–30.
15. Евтушенко В. А. Влияние глобализации на развитие эколого-экономических отношений / В. А. Евтушенко // Социальные, экономические, политические и психологические последствия глобализации в современном обществе: Матер. Всеукр. науч.-практ. конф., г. Донецьк, 13–14 марта 2003. — Донецьк: ДИУ, 2003. — С. 41–44.
16. Ковальова В. В. Сучасне розуміння глобалізації / В. В. Ковальова // Социальные, экономические, политические и психологические последствия глобализации в современном обществе: Матер. Всеукр. науч.-практ. конф., г. Донецьк, 13–14 марта 2003. — Донецьк: ДИУ, 2003. — С. 73–77.
17. Возняк Т. Глобалізація як виклик людству / Т. Возняк // "І", глобалізація, Європейський Союз та Україна. — К.; Л., 2000. — С. 27–47.
18. Гаркуша Ю. О. Вплив глобалізації на фінансову систему України / Ю. О. Гаркуша // Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку: Матер. Всеукр. наук.-практич. конф., м. Донецьк, 22–24 квіт. 2010. — Донецьк: Друк-Інфо, 2010. — С. 33–34.
19. Партин Г. О. Глобалізація банківської діяльності: основні причини і наслідки / Г. О. Партин, О. С. Гирик // Регіональна економіка. — 2007. — № 3. — С. 36–39.
20. Чухно А. А. Твори: У 3-х т. — Т. 3. Становлення еволюційної парадигми економічної теорії / НАН України, Київ; Нац. ун-т ім. Т. Шевченка, наук.-дослід. фінанс. ін-т при Мінфіні України. — К., 2007. — С. 227–228.
21. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. — М.: ГУВШЭ, 2000. — 608 с.

Досліджено тлумачення сутності категорії “глобалізація”, виокремлено системоутворюючі чинники, які становлять зміст цього поняття, проведено семантичний аналіз складових поняття “глобалізація” за окремими структурними підходами у визначеннях різних авторів.

Исследовано толкование сущности категории “глобализация”, выделены системообразующие факторы, составляющие содержание этого понятия, проведен семантический анализ составляющих понятия “глобализация” по отдельным структурным подходам в определениях разных авторов.

The interpretation of the category essence “globalization” is researched, system-making factors that comprise the content of this notion are singled out, the semantic analysis of the constituents of the notion “globalization” on separate structural approaches in definitions of different authors is carried out.

Надійшла 27 лютого 2014 р.